

PAULUS I STILISTISK PERSPEKTIV

Mathias Schrøder

Dansk (bachelor), Aalborg Universitet

Semesterprojekt: Sprogvidenskab

3. semester

Indholdsfortegnelse

Indledning: Paulus på dansk.....	s. 3
Stilistisk analyse af det første kapitel i Romerbrevet.....	s. 5
Stilistisk analyse af det første kapitel i 1. Korintherbrev.....	s. 12
Hebræerbrevet i lyset af Romerbrevet og 1. Korintherbrev.....	s. 19
Litteraturliste.....	s. 23
Bilag 1: Romerbrevets første kapitel.....	s. 24
Bilag 2: 1. Korintherbrevs første kapitel.....	s. 25
Bilag 3: Hebræerbrevets første kapitel.....	s. 26

Paulus på dansk

Bibelen er den til dato mest solgte og distribuerede bog i verdenshistorien, i sin hele form oversat til mindst 670 sprog (Wycliffe 2017). Der er foregået en stor forøgelse i tilgængeligheden af Bibelens tekster på forskellige sprog, siden den over en estimeret periode på 1500 år blev skrevet på henholdsvis hebræisk, aramæisk og græsk. Bibelen er en samling af 66 forskellige bøger og breve, og denne konstitueres selv som en bog i samlingen heraf, der videre kan kategoriseres i det nye og det gamle testamente. Vi har at gøre med et stort bibliotek, og forholder vi os udelukkende til det nye testamente, kan vi lægge yderligere 1521 nye sprog oven i de førstnævnte 670, hvorfor det nye testamente som minimum er tilgængelig på 2191 forskellige sprog (ibid.).

Processen med at oversætte det nye testamente, som er skrevet på græsk, til hundredevis af andre sprog er en udfordrende proces på flere forskellige niveauer. Det er ikke formålet med denne opgave at skulle vurdere eller kvalitetsstemple de forskellige oversættelsesperspektiver og -principper, men det betyder imidlertid ikke, at jeg ikke alligevel har sat mig ind i konteksten for, at det er oversatte tekster, jeg skal behandle. Derfor har jeg blandt andet søgt viden herom i Jens-André P. Herbeners to bøger, *Bibeloversættelse mellem konfession og videnskab* og *Teologi og Magt*, Bodil Ejrnæs' bog *Skriftsynet igennem den danske bibels historie* og slutteligt *Kirkehistorie* af Hjalmar Holmquist og Jens Nørregaard. Det er frugtbart at etablere en referenceramme, der består i visheden om, at der eksisterer vanskeligheder med at oversætte en tekst fra én kontekst til et andet sprog og ind i en anden kontekst.

I flere århundreder har man oversat Bibelen til dansk, og jeg vil påstå, at langt de fleste danske brugere af Bibelen ikke har de fornødne græskkundskaber til at kunne gå tilbage til den græske version og forstå den. Vi er altså afhængige af de danske oversættelser for at kunne begribe Bibelens tekster, og derfor vil jeg undersøge nogle af disse.

En af de store bidragsydere til det nye testamentes kanon er apostlen Paulus, der traditionelt set tilregnes at have forfattet eller dikteret i hvert fald tretten breve, som er kommet med i Bibelens kanon. Det er ofte blevet debatteret, om hvorledes Paulus også er forfatter til Hebræerbrevet eller ej, og det er i dette øjemed, at jeg vil foretage en stilistisk analyse af oversættelserne af to af de breve, som han konventionelt set er tilskrevet, i bestræbelsen på at kunne definere nogle parametre, hvorudfra jeg kan vurdere, om der er ligheder mellem dem og Hebræerbrevet. Jeg tager det forbehold, at det udelukkende er

oversatte tekster, jeg skal behandle, og altså ikke Paulus' egne ord som citeret på græsk. Jeg rejser spørgsmålet, om man stilistisk set kan spore en form for overensstemmelse i de danske oversættelser af Paulus' breve, der kan bruges til at foretage en efterfølgende vurdering af Hebræerbrevet som en typisk Paulus-tekst eller ej.

Helt præcist vil jeg med et teoretisk udgangspunkt i Hans Götzsches *Der var engang en Mus. En bog om stil og stilistik* og på baggrund af nogle af de deri nævnte teoretikere foretage en stilistisk analyse af det første kapitel i henholdsvis Romerbrevet og 1. Korintherbrev for derefter at drage nogle konklusioner ud fra en komparativ målestok, som jeg kan spejle en lignende stilistisk analyse af det første kapitel i Hebræerbrevet i. Jeg forventer med denne procedure at være i stand til inden for dette forholdsvist afgrænsede aspekt, som en stilistisk analyse af tre kapitler oversat til dansk må siges at være i forhold til den overordnede diskussion om Paulus' forfatterskab, ikke desto mindre at kunne konkludere, om man som læser af de danske oversættelser af disse tre forskellige kapitler stilistisk set kan argumentere for, at der enten er ligheder mellem dem eller ej. Det skal for god ordens skyld nævnes, at jeg tager udgangspunkt i den autoriserede oversættelse fra 1992. Jeg har in mente, at ingen af brevene oprindeligt er skrevet med inddeling i kapitel og vers men er et senere system, som er blevet applikeret for nemmere at kunne navigere i bibelteksterne.

Stilistisk analyse af det første kapitel i Romerbrevet

Romberbrevets første kapitel er et stykke tekst bestående af 642 ord fordelt over 26 perioder, hvis man arbejder under den forudsætning, at kolon ikke på noget tidspunkt i teksten fungerer som periodemarkør, og at ”Amen.” efter ”han være lovet til evig tid!” i vers 25 er sin egen periode. Hvad enten man medregner ”Amen.” eller ej i periodeopgørelsen, er der stadig stor divergens i længden af de forskellige perioder. De er gennemsnitligt 25 (24,69) ord lange, men den længste periode i kapitlet strækker sig fra vers 28 til 31 og tæller 81 ord. Differencen mellem den længste periode og gennemsnittet lyder altså på 56 ord, og samtidigt er den korteste periode med undtagelse af førnævnte ”Amen.” på 5 ord (vers 20) og er derfor 20 ord kortere end gennemsnitslængden.

7 af de 26 perioder ligger over gennemsnitslængden på 25 ord per periode, og den næst længste periode på 59 ord falder i indledningen, hvor der står:

Fra Paulus, Kristi Jesu tjener, kaldet til apostel, udset til at forkynde det evangelium, som Gud forud har lovet ved sine profeter i De hellige Skrifter, evangeliet om hans søn, Jesus Kristus, vor Herre, som menneske kommet af Davids slægt, i kraft af helligheds ånd stadfæstet som Guds søn med magt og vælde, da han opstod fra de døde.
(vers 1-4)

Denne lange introduktion konstitueret i én enkel periode skal vise sig at være bemærkelsesværdig ved mere end blot sin længde, når man sammenligner den med indledningerne i de andre breve. Det vil jeg vende tilbage til senere, og for nu er det værd at notere sig, at ud af de 90 forekomster af præpositioner i Romerbrevets første kapitel, er ordet ”fra” kun at finde her i de indledende vers. De mest frekvente præpositioner i hele teksten er ”i” (14 forekomster), ”til” (13 forekomster), ”med” (12 forekomster), ”for” (12 forekomster) og ”af” (11 forekomster). Men to gange i ovenstående periode og yderligere en gang i vers 7, som også hører til i brevets indledning, optræder præposition ”fra”. Vers 7 er opdelt i to perioder, og anden periode heri lyder således: ”Nåde være med jer og fred fra Gud, vor Fader, og Herren Jesus Kristus!” Denne periode er også et udtryk, som jeg vil vende tilbage til i den senere komparative analyse.

Forholder vi os fortsat til førnævnte periode på 59 ord, lægger vi mærke til en sætningsstruktur, der mest af alt er at sammenligne med en ekstrapoleret første halvdel i et

”til og fra-kort”. ”Til”-delen kommer dog først i de to vers 7-perioder, men det kan imidlertid være svært i vers 1-4 at bestemme sætningsrelationerne. Man kan argumentere for, at det er tale om en ellipse, hvor flere sætningselementer er udeladte uden at det påvirker modtagerens forståelse af det kommunikerede. Man kan også betragte perioden som fyldt med appositioner, der fungerer som efterstillede tilføjelser, som uddyber den overordnede information; eksempelvis at brevet er ”Fra Paulus”, hvor ”Kristi Jesu tjener, kaldet til apostel, udset til at forkynde det evangelium” fungerer som appositioner hertil.

Jeg har dog forsøgt at lave en klarlægning af de forskellige sætningsrelationer i første periode ved at udfylde de ”huller”, som er i teksten, med mine egne tilføjelser. Det kunne således lyde på følgende måde: “ [Dette brev er] *Fra Paulus*, [som er] *Kristi Jesu tjener*, [og som er] *kaldet til apostel*, [og som er] *udset til at forkynde det evangelium*, som Gud forud har lovet ved sine profeter i *De hellige Skrifter*, [som er] *evangeliet om hans søn, Jesus Kristus, vor Herre*, [der] *som menneske* [er] *kommet af Davids slægt* [og som] *i kraft af hellighedsånd* [er] *stadfæstet som Guds søn med magt og vælde da han opstod fra de døde.*”

For at overskuelig gøre min pointe har jeg udarbejdet nedenstående skema, der tjener til formål at illustrere de forskellige sætningsniveauer i hele perioden:

[Dette brev er] Fra Paulus								
	[som er] Kristi Jesu tjener	[og som er] kaldet til apostel	[og som er] udset til at forkynde det evangelium,					
				som Gud forud har lovet ved sine profe- ter i De hellige Skrifter,				
					[som er] evan- geliet om hans søn, Jesus Kri- stus, vor Herre,			
						[der] som menneske	[og som] i kraft af helligheds ånd [er] [er] kommet af Davids slægt	stadfæstet som Guds søn med magt og vælde,
								da han opstod fra de døde.

Der er altså i nogen grad tale om en fragmenteret syntaks, og endvidere forekommer der syv relative finitte ledsætninger i perioden, når man pakker teksten ud på ovenstående vis, og de har adjektivisk funktion i deres beskrivelse af den foregående sætning. Allersidste sætning er dog adverbial finit, da den indledes med konjunktionalet ”da” og dermed indikerer den årsag, at fordi ”han opstod fra de døde”, blev han ”stadfæstet som Guds søn med magt og væld”. Man kan også argumentere for, at konjunktionalet angiver et kronologisk forhold, og at han ”blev stadfæstet som Guds søn” i det øjeblik, at han ”opstod fra de døde”. Lige meget hvilken af de to forklaringer af konjunktionalet man tilslutter sig, er det dog et underordnende konjunktionalt.

Når man læser hele kapitlet, opdager man også, at ordet ”for” optræder som konjunktionalt 7 gange. I sig selv er det ikke videre iøjnefaldende, men man ser dog, at den udprægede tendens for disse ”for”-forekomster er, at de falder i forbindelse med indledningen af en ny periode. For eksempel læser vi i vers 16 og 17 med min kursivering af de steder, hvor ”for” optræder som konjunktionalt: ”*For* jeg skammer mig ikke ved evangeliet; det er Guds kraft til frelser for enhver, som tror, både for jøde, først, og for græker. *For* i det åbenbares Guds retfærdighed af tro til tro...” Typisk ville ”for” bruges som konjunktionalt til at indlede ledsætninger og begrunde noget i perioden allerede nævnt, men sådan forholder det sig ikke i 6 ud af 7 tilfælde, hvor ”for” optræder som konjunktionalt i dette kapitel.

I denne henseende fristes man som læser af den danske oversættelse til at spørge sig selv, om der bare er tale om et dårligt stykke oversættelsesarbejde, siden ledsætningssindledere på denne måde har fået lov til at indlede sætningerne. Uden at skulle referere for meget til originalsproget vil jeg alligevel plædere for, at oversættelsen i virkeligheden indfanger den kohæsion og fremdrift, som den græske version indgyder, om end det selvfølgelig har sine udfordringer at skulle formidle det på et andet sprog med anden grammatik. Jeg aspirerer ikke med denne opgave mod at gøre mig som græskkyndig men vil alligevel nævne, at i 5 ud af de 6 tilfælde, hvor ”for” optræder som sætningssindleder i den danske oversættelse, er der tale om en oversættelse af det græske ord ”γὰρ”, som netop betyder ”for”, ”fordi” eller ”eftersom”, og som har funktion af blandt andet at indlede en teologisk eksposition af det foregående (Schwandt et al. 2006: 792ff og Biblehub 2017).

Kohæsionen sikres altså ved disse sætningskoblinger, og nabosætningerne i teksten forbindes blandt andet ved konjunktionalet ”for”, for hvilke frekvensen er høj i vers 16 til og med 21, hvor 5 ud af disse 6 vers netop starter med ”for” og konstant driver teksten fremad, samtidigt med at de forklarer det forudgående vers på anaforisk vis. Vi ser det samme fænomen med andre konjunktionaler i teksten. Der er i alt 64 forekomster af konjunktionaler, hvoraf de mest frekvente af de underordnende er ”at” (11 gange), ”som” (7 gange) og ”for” (7 gange), der alle fungerer anaforisk. Af de sideordnende konjunktionaler er de mest frekvente ”og” (26 gange – 5 gange som sætningskobling) og ”men” (4 gange).

Kapitlet får altså udtryk af at være kohæsivt i forholdet mellem nabosætningerne, men forholder vi os videre til en bestemmelse af kohærensens og betragter tekstuddraget som et globalt system, må vi undersøge kohærensens i både et lokalt og globalt perspektiv. Derfor giver det mening at opdele kapitlet i tre tematiske underkategorier: Først den indledende hilsen (vers 1-7), dernæst en taksigelse, bøn og teologisk bekendelse (vers 8-16) og til sidst et narrativ om Guds vrede over menneskets ondskab (vers 18-32). Den indledende hilsen har som tidligere beskrevet karakter af at være et ekstrapoleret ”til og fra”-kort, og specielt præpositionerne etablerer den nødvendige lokale kohærens, der muliggør en forståelse af den kommunikative situation, at Paulus skriver et brev ”*til* [min kursivering] alle Guds elskede i Rom” (vers 7). Der er altså overensstemmelse imellem de forskellige ord, der hører til samme betydningsområde specielt med tanke på, at de sigter mod, at den indledende hilsen lægger fundamentet for opfattelsen af, at man har med et brev at gøre.

I den efterfølgende taksigelse, bøn og bekendelse (vers 8-16) bevæger Paulus sig videre i sin henvendelse til de kristne romere, hvor han starter med at forklare, at han endnu ikke har haft mulighed for at besøge dem, men slutter med et teologisk postulat om, at ”den retfærdige skal leve af tro” (vers 17). Dette umiddelbare spring i indhold fordrer en analyse af det respektive afsnits logiske opbygning, før at man som læser kan anerkende den som et kohærent stykke tekst. Drejningen foregår i vers 14-16:

Og det skal I vide, brødre, at jeg tit har sat mig for at komme, men hidtil er jeg blevet forhindret. Jeg ville nemlig gerne høste nogen frugt også hos jer ligesom blandt de andre folkeslag. Både grækere og barbarer, både vise og uforstandige er jeg forpligtet over for. Derfor min iver efter også at forkynde evangeliet for jer i Rom. For jeg

skammer mig ikke ved evangeliet; det er Guds kraft til frelse for enhver, som tror, både for jøde, først, og for græker.

Jeg vil plædere for, at nøgleverset til at forstå denne progression i et kohærent perspektiv findes i vers 15, hvor der står: ”Derfor [min kursivering] min iver efter også at forkynde evangeliet [min kursivering] for jer i Rom.” ”Derfor” peger tilbage og minder om det netop beskrevne ønske om at ville besøge de kristne i Rom samtidigt med, at det åbner op for muligheden for en efterfølgende udlægning af, hvad ”evangeliet” rent faktisk handler om: ”Guds kraft til frelse for enhver, som tror” (vers 16).

Emnet udvikles altså progressivt som illustreret ved ovenstående analyse, og der skabes tekstsammenhæng, hvilket også kan udledes af brugen af ”evangeliet/evangelium”, som sammen med ”tro” er det mest frekvente substantiv i hele kapitlet. I alt er der 115 substantiver i teksten, og ”evangeliet/evangelium” optræder 5 gange. De 5 optrædener forefalder alle sammen inden for de første 16 vers i henholdsvis vers 1, 3, 9, 15 og 16 og er altså derfor i høj grad et semantisk referencepunkt for de første to tematiske underkategorier, ”indledende hilsen” og ”taksigelse, bøn og bekendelse”. I den indledende hilsen refereres der til Jesu opstandelse fra de døde i forbindelse med ”evangeliet”, og i ”taksigelse, bøn og bekendelse”-afsnittet læser vi i forbindelse med ”evangeliet”, at det som tidligere nævnt er ”Guds kraft til frelse” og en åbenbaring af ”Guds retfærdighed af tro til tro”. Teologisk set konstitueres ”evangeliet” i semantisk henseende altså ud fra disse beskrivelser, og kohærensens består blandt andet i ”evangeliet” som udgangspunktet for både teologien og for Paulus’ ønske om at besøge romerne, så han også der kan ”høste nogen frugt” (vers 13).

Tredje og sidste underkategori (vers 18-32) indledes med konjunktionalet ”for” og på græsk det tidligere beskrevne ”γὰρ”, som blev forklaret som blandt andet at have funktion af at indlede en eksposition af det foregående. Kohæsit lægges der altså op til en forbindelse mellem de to første og den sidste underkategori, og jeg vil argumentere for, at det samme gør sig gældende på et kohærent plan.

Det afsnit, som indledes med ”for”, handler som bekendt om Guds vrede over menneskets ondskab, og i beskrivelsen heraf, står der i henholdsvis vers 21 og 31, at ”de blev formørket i deres uforstandige hjerte”, og at ”de er uforstandige”. Gentagelsen af adjektivet ”uforstandig” er et ud af flere vidnesbyrd om lokal kohærens i afsnittet og peger på en fælles temaramme, der i høj grad også suppleres af flere andre adjektiver i afsnittet

såsom ”upålidelige”, ”ukærlige”, ”vanærende” og ”naturstridige”, og når man læser afsnittet, ser man, at vers 19-32 i realiteten er en uddybning af vers 18, som lyder: ”For Guds vrede åbenbares fra himlen over al *ugudelighed og uretfærdighed hos mennesker* [min kursivering], der undertrykker sandheden med uretfærdighed.”

Der er altså lokal kohærens også i det tredje afsnit, men det kan være sværere at få øje på kapitlets globale kohærens, når man læser det, da der ikke ligefrem er noget i de første 16 vers, der indikerer, at der efterfølgende skal komme et afsnit om menneskets uretfærdighed. Men ved en undersøgelse af kapitlets adjektiver opdager man først og fremmest, at der i alt er 31 forekomster heraf, og at de mest frekvente er ”uforstandig” og ”alle” med 3 forekomster hver. ”Uforstandig” optræder 2 gange i det sidste afsnit og 1 gang i vers 14, hvor der står: ”Både grækere og barbarer, både vise og uforstandige er jeg forpligtet over for.”

”Uforstandig” får dermed funktion af at være en sætningsforankring, der i høj grad bidrager til opfattelsen af hele kapitlet som globalt kohærent. Paulus bruger simpelthen vers 18-32 på at beskrive det uforstandige menneske, men han skriver forinden i det foregående afsnit, at han er forpligtet over for netop det uforstandige menneske at forkynde ”evangeliet” og ”gerne høste nogen frugt”, hvorfor uforstandigheden fra vers 18-32 indkalkuleres i Paulus’ evangeliefortælling, som hele kapitel 1 derfor må siges at være. Konklusionen er altså, at vi har at gøre med et stykke tekst, der er kohærent både på et lokalt og globalt plan.

Der eksisterer også en påfaldende tilstedeværelse af bestemte verber i teksten. I alt figurerer der 112 verber, hvilket i sig selv ikke behøver at komme som nogen stor overraskelse. Men ud over de konventionelle verber som ”er”/”være”, ”blev”/”blive”/”blevet” og ”kan”/”kunnet”, der optræder henholdsvis 14, 5 og 5 gange, er de mest frekvente verber i kapitlet ”leve” (4 gange), ”prigav” (3 gange), ”forkynde” (3 gange) og ”kaldet” (3 gange), hvor specielt verberne ”forkynde” og ”kaldet” i den senere komparative analyse skal vise sig at være essentielle i definitionen af et stilistisk parameter, hvorudfra man kan bestemme nogle fællesnævner for de forskellige tekster.

Jeg vil altså vente med at komme nærmere ind på de to sidstnævnte verber, og ser vi i stedet for eksempel på, hvornår ”prigav” indtræffer, læser vi i vers 24-26:

Derfor prisgav Gud dem i deres hjertes begær til urenhed, så at de indbyrdes vanærede deres legemer. De udskiftede Guds sandhed med løgnen og dyrkede og tjente skabningen i stedet for skaberen – han være lovet til evig tid! Amen. Derfor prisgav Gud dem til vanærende lidenskaber: Deres kvinder udskiftede den naturlige omgang med den naturstridige.

”Prisgav” bruges altså i forbindelse med konstruktionen af en sproglig figur, der har karakter af at være en epanafor, hvor opremsningen og beskrivelsen af ”prisgivelsen” to gange indledes med: ”Derfor prisgav Gud dem ...”. Tredje og sidste gang, hvor verbet ”prisgav” optræder i kapitlet, er i vers 28, hvor der står: ”Fordi de ikke regnede det for noget værd at kende Gud, prisgav Gud dem ...”. Selvom sætningen ikke her indledes på samme måde som ved de to første forekomster af verbet, kan man argumentere for, at udtrykket ”prisgav Gud dem”, der optræder alle tre gange ved verbets forekomst, som minimum er med til at skabe en kohærent tekst.

Der er også en intertekstuel reference i kapitlet, idet vi i anden halvdel af vers 17 læser: ”som der står skrevet: »Den retfærdige skal leve af tro.«.” Referencen henviser først og fremmest til kapitel 2 i den gammeltestamentelige bog, Habakkuks Bog, hvor der i vers 4 står: ”Se, den overmodige er uden retskaffenhed, men den retfærdige skal leve i tro.” Det er ikke kun i Romerbrevet, at Paulus refererer til det gammeltestamentelige skriftsted, og i Galaterbrevet 3,11 læser vi: ”Men at ingen bliver retfærdig for Gud ved loven, er klart; for »den retfærdige skal leve af tro.«.” Jeg vil ikke begive mig ud i en historisk undersøgelse og redegørelse for kronologien i forhold til hvilket brev, der formentlig er blevet skrevet først, men vil nøjes med at konkludere, at udtrykket ”den retfærdige skal leve af/i tro” er en intertekstuel reference, der gør sig gældende i flere af Paulus’ breve. I Hebræerbrevet 10,38 står der endvidere også: ”og min retfærdige skal leve af tro,” hvorfor vi også kan spore samme intertekstuelle reference her.

Jeg har nu foretaget en stilistisk analyse af Romerbrevets første kapitel og har udledt en mængde analysekonklusioner at kunne spejle min efterfølgende analyse af både 1. Korintherbrev og Hebræerbrevet i. Jeg vil nu bevæge mig videre til en analyse af 1. Korintherbrev.

Stilistisk analyse af det første kapitel i 1. Korintherbrev

Det første kapitel i 1. Korintherbrev indeholder 603 ord og er fordelt over 24 perioder antaget den samme forudsætning som ved foregående periodeanalyse, at kolon ikke på noget tidspunkt i teksten har funktion som periodemarkør. Det betyder, at perioderne gennemsnitligt er 25 (25,125) ord lange, hvilket korresponderer forholdsvist præcist med Romerbrevets første kapitel, hvor jeg rundede op fra 24,69 til 25 ord per periode i gennemsnit. Den præcise difference i den gennemsnitlige periodelængde mellem de to breves første kapitler er altså 0,435 ord per periode. Den længste periode i 1. Korintherbrevs første kapitel strækker sig fra vers 27-29 og indeholder 70 ord, hvorfor den er 45 ord længere end den gennemsnitlige periodelængde i kapitlet. Den mindst ordrige periode i kapitlet er derimod udgjort af 5 ord og er lige som tilfældet i Romerbrevet 20 ord kortere end middelværdien på 25.

Identisk med indledningen i Romerbrevet starter 1. Korintherbrev også med ordene ”Fra Paulus” og åbnes altså med præpositionen ”fra”. Der er i alt 69 præpositioner i teksten, hvoraf de mest frekvente er ”til” (18 forekomster), ”for” (11 forekomster) og ”i” (10 forekomster). I alt udgør de 69 præpositioner i kapitlet 11,4 procent af det samlede tekstmateriale, hvorimod de 90 præpositioner i Romerbrevets første kapitel udgør 14 procent af det samlede tekstmateriale. Det er omtrent de samme præpositioner, der er de mest hyppige i begge breves første kapitel, og specielt ovennævnte tre er også blandt de mest frekvente præpositioner i Romerbrevets første kapitel.

Som bekendtgjort i analysen af Romerbrevets indledning vil jeg nu rette opmærksomheden mod den bemærkelsesværdigt overensstemmende måde, hvorpå begge breve begynder. De første tre vers i 1. Korintherbrev lyder som følger:

Fra Paulus, kaldet til Kristi Jesu apostel ved Guds vilje, og vor broder Sosthenes. Til Guds menighed i Korinth, dem, der er helliget ved Kristus Jesus, kaldet til at være hellige, sammen med alle dem, der påkalder vor Herre Jesu Kristi navn på ethvert sted, deres og vores. Nåde være med jer og fred fra Gud, vor Fader, og Herren Jesus Kristus!

Ét er, at begge breve starter med ”Fra Paulus”, som i sig selv må sige at være en rimelig stilistisk fællesnævner at gøre sig en observation omkring. Noget andet er udtrykket ”kaldet til (Kristi Jesu) apostel”, som er en frase, der går igen i begge indledninger. I begge

breve etablerer Paulus dermed indledningsvist sin autoritet som apostel og gør det blandt andet via verbet ”kaldet” bøjet som participier i alle tilfælde. Selvsamme verbum participium bruges også om dem, Paulus henvender sig til, da vi både i Romerbrevet (vers 7) og 1. Korintherbrev (vers 2) ser vendingen ”kaldet til at være hellige”. Begge indledninger rummer altså information om Paulus som kaldet til at være apostel og om dem, han henvender sig til, som kaldet til at være hellige.

I en videre komparativ analyse af de to indledninger opdager man også, at udtrykket ”Nåde være med jer og fred fra Gud, vor Fader, og Herren Jesus Kristus!” er at finde begge steder og har funktion af at markere slutningen på den indledende hilsen i både Romerbrevet og 1. Korintherbrev. Det har metaforisk effekt, at abstrakte begreber som ”nåde” og ”fred” bliver personificeret, eftersom det fordrer en eller anden grad af menneskelige egenskaber for disse to størrelser for at kunne ”være med” de kristne romere. Jeg vil dog videre plædere for, at man i hvert fald i kirkelige kredse har gjort udtrykket til en fast forankret del af sproget, hvorfor der på baggrund heraf i højere grad er tale om et idiom. Uanset hvad, er det en karakteristisk vending i de to breves indledninger, og både stilistisk og tematisk minder de altså i høj grad om hinanden på flere parametre. Syntaksen er dog mindre fragmenteret i 1. Korintherbrevs indledende periode sammenlignet med Romerbrevet, da der kun mangler et subjekt og verballed i ledsætningen ”kaldet til Kristi Jesu apostel”, hvorimod den var langt mere kompleks i Romerbrevet.

Jeg belyste i forrige analyse anvendelsen af konjunktionalet ”for” i forbindelse med starten på en ny periode, og det samme fænomen gør sig gældende i nærværende analyse. I alt er der 75 forekomster af konjunktionaler i kapitlet, hvoraf de mest frekvente er det ikke i sig selv så overraskende sidestillende konjunktionalet ”og” (17 forekomster) og de underordnende konjunktionaler ”for” (16 forekomster) og ”som” (10 forekomster). Yderligere optræder ”der”, ”men” og ”at” som konjunktionaler 8 gange hver og er altså også forholdsvist hyppigt forekommende i det første kapitel. I forhold til spørgsmålet om anvendelsen af ”for” i forbindelse med starten på en ny periode er det et karakteristika, der som nævnt også figurerer i 1. Korintherbrev. Specielt i versene 18-26 er fænomenet frekvent, eftersom 5 ud af de 7 perioder, som de respektive vers består af, indledes med konjunktionalet ”for”. Jeg har for god ordens skyld kursiveret de beskrevne forekomster:

For vel er ordet om korset en dårskab for dem, der fortabes, men for os, der frelses, er det Guds kraft – der står jo skrevet: »De vises visdom vil jeg ødelægge, de kloges klogskab vil jeg tilintetgøre.« Hvor er de vise henne, hvor er de skriftkloge, hvor er denne verdens kloge hoveder? Har Gud ikke gjort verdens visdom til dårskab? *For* da Gud i sin visdom ikke ville, at verden skulle kende ham gennem sin egen visdom, besluttede Gud at frelse dem, som tror, ved den dårskab, der prædiktes om. *For* jøder kræver tegn, [...] men for dem, der er kaldet, jøder såvel som grækere, prædiker vi Kristus som Guds kraft og Guds visdom. *For* Guds dårskab er visere end mennesker, og Guds svaghed er stærkere end mennesker. *For* tænk på, brødre, hvordan det var med jer selv, da I blev kaldet ... “ (vers 18-26)

Det synes rimeligt at påstå, at dette fænomen kan opstilles som et stilistisk kriterie for vurderingen af, om et stykke bibeltekst i den danske oversættelse kan opfattes som en Paulus-tekst.

Der er flere ting i ovenstående vers, som er vedkommende at inkludere i en stilistisk analyse. Jeg vil hævde, at der i afsnittet optræder epanaforer på to forskellige plan: det overordnede og det indskudte. Hele afsnittet er præget af den talefigur, at 5 ud af 7 af perioderne indledes med ”for”. Den første periode og de sidste 4 perioder indledes alle på denne måde, og de udgør for mig at se den overordnede epanafor, der danner rammen for afsnittet. Den indskudte epanafor forekommer i vers 20, som består af de to resterende perioder, der ikke indledes med ”for”. I den første af de to perioder står der: ”*Hvor er* [min kursivering] de vise henne, *hvor er* [min kursivering] de skriftkloge, *hvor er* [min kursivering] denne verdens kloge hoveder?” Også her begynder flere konstruktioner med samme ord, hvorfor der er tale om en epanafor, hvilken, jeg vil påstå, er indskudt i den overordnede epanafor-konstruktion med ”for”-indledningerne. Generelt må konklusionen i forhold til denne analysedel være, at der både i Romerbrevet og 1. Korintherbrev er tilstedeværelse af figurer med epanaforisk karakter. I 1. Korintherbrevs første kapitel læser vi også i vers 5: ”For i ham er I blevet rige på alt, på al tale og på al kundskab ...”, og ”på al(t)”-epanaforen bekræfter min tese om den karakteristiske tilstedeværelse af denne sproglige figur i Paulus’ breve.

Hvis vi fortsat forholder os til ovenstående vers, læser vi også, at Paulus laver en intertekstuel reference i vers 19, hvor han refererer til den gammeltestamentelige bog Esajas Bog, hvori der i det 14. vers i det 29. kapitel står: ”derfor vil jeg stadig behandle

dette folk på underlig og sælsom måde, de vises visdom skal ødelægges, de kloges klogskab tilintetgøres.” Et er, at ”vises visdom” og ”kloges klogskab” er alliterationer og faktisk også polyptotoner, fordi de samme ord gentages men i forskellige ordformer flyttet til andre ordklasser. Noget andet er, at vi også sporede en intertekstuel reference i Romerbrevets første kapitel, hvorfor vi på baggrund af en analyse af de to forskellige kapitler kan konkludere, at man i et eller andet omfang kan forvente en intertekstuel reference, når man tilgår et stykke Paulus-tekst. Jeg vil præcisere dette i den endelige diskussion af Hebræerbrevets første kapitel, hvor jeg sammenligner tilstedeværelsen af intertekstuelle referencer i de tre forskellige breve.

I spørgsmålet om, hvorvidt der er kohæsion og kohærens i kapitlet, giver det i forhold til undersøgelsen af tekstens kohærens mening at inddele den i underkategorier på samme måde som i analysen af Romerbrevets første kapitel. I 1. Korintherbrev vil jeg inddele kapitlet i fire forskellige underkategorier: først den indledende hilsen (vers 1-3), dernæst taksigelse (vers 4-9), dernæst formaning (vers 10-17) og til sidst en teologisk introduktion til korsets kraft ifølge Paulus (vers 18-31).

Inden vi forholder os til kohærens vil jeg dog først foretage en analyse af tekstens kohæsion. I denne forbindelse er det frugtbart at forholde sig til de allerede nævnte konjunktioner, da mange af sætningskoblingerne i teksten netop er konjunktionale. Hvis vi for eksempel laver et nedslag i vers 10, hvor der står: ”Men jeg formaner jer, brødre, ved vor Herre Jesu Kristi navn, til at enes, så der ikke er splittelser iblandt jer, men så I holder sammen i tanke og sind,” ser vi, at der er tre forekomster af konjunktioner i verset: ”men”, ”så” og ”men”. Disse fungerer som sammenbindende ord, der udgør sætningskoblingen. Man kan argumentere for, at det første ”men” både har anaforisk og kataforisk karakter, eftersom det som periodens første ord indikerer, at det forholder sig til den foregående periode og tematik, samtidigt med at det udstikker en ny retning for den videre tekst og peger fremad mod den formaning, som hele afsnittet handler om. Ud over de konjunktionale sætningskoblinger, er der også i verset personedeiktiske udtryk, som har anaforisk karakter: ”jer” og ”I” peger tilbage mod ”brødre” og er altså pronominal, anaforiske sætningskoblinger.

Ovenstående var blot et enkelt nedslag i et ud af kapitlets 31 vers men illustrerer den kohæsive praksis, som gør sig gældende i hele teksten. Nu vil jeg foretage en analyse

af de kohærente forhold i kapitlet og vender derfor tilbage til de tidligere definerede underkategorier for først at behandle dem i et lokalt perspektiv i bestræbelsen på derefter at bestemme kapitlets globale kohærens. Jeg har allerede berørt brevets indledende hilsen og vil derfor lige som i min analyse af Romerbrevets indledning blot nævne, at også i 1. Korintherbrev er specielt præpositionerne ”fra” og ”til” vitale i forhold til etableringen af forståelsen for, at Paulus skriver et brev til ”Guds menighed i Korinth, dem, der er helliget ved Kristus Jesus”.

Bevæger vi os videre til den næste underkategori, som strækker sig fra vers 4 til 9, læser vi:

Jeg takker altid min Gud for jer, for den nåde, som han har givet jer i Kristus Jesus. For i ham er I blevet rige på alt [...] så I ikke mangler nogen nådegave, mens I venter på, at vor Herre Jesus Kristus skal åbenbares. Han vil også grundfæste jer til det sidste, så I ikke kan anklages på vor Herre Jesu Kristi dag. Trofast er Gud, som kaldte jer til fællesskab med sin søn, Jesus Kristus, vor Herre.

Afsnittet starter med en taksigelse for den nåde, som menigheden har fået, og efterfølges af det kendetegnende konjunktionale ”for”, som introducerer begrebet ”i ham”. ”I ham” har menigheden fået ”alt”, således at de ikke mangler noget indtil det tidspunkt, hvor ”Jesus Kristus skal åbenbares”. Dette vers er det referencepunkt, som sikrer afsnittets lokale kohærens, for Paulus’ efterfølgende postulat om, at Gud er ”trofast” og har kaldt dem ”til fællesskab med sin søn,” finder sin logiske sammenhæng med den indledende taksigelse i det forhold, at Gud ”i ham” også vil ”grundfæste [dem] til det sidste, så [de] ikke kan anklages på vor Herre Jesu Kristi dag.”

Paulus bevæger sig videre til det formanende afsnit, der som allerede beskrevet starter med konjunktionalet ”men” og handler om, at menigheden er splittet og ”siger hver sit: Jeg hører til Paulus, jeg til Apollos, jeg til Kefas, jeg til Kristus”. Først kan det noteres, at vi endnu engang støder på en epanafor, der består i udtrykket ”jeg (hører) til”, som indleder fire på hinanden følgende led. I forhold til en bestemmelse af afsnittets kohærens, må vi forholde os til den tematiske ramme om splittelse i menigheden på grund af tilhørsforhold til de forskellige personer, som Paulus nævner. I lyset heraf giver det mening, at der i senere vers i afsnittet står, ”at [Paulus] ikke har døbt nogen af [dem], så

at ingen kan sige, at [de] blev døbt til [hans] navn” som en respons på foregående retoriske spørgsmål, om ”Kristus da [er] blevet delt?”. Også i dette afsnit er der lokal kohærens.

I fjerde og sidste underkategori, som i denne analyse går under titlen ”en teologisk introduktion til korsets kraft”, læser vi indledningsvist i vers 18: ”For vel er ordet om korset en dårskab for dem, der fortabes, men for os, der frelses, er det Guds kraft”. Den efterfølgende teologiske introduktion af korsets kraft er i virkeligheden en eksposition af det sidste vers i den foregående underkategori, der slutter med, ”at Kristi kors ikke skal blive til tom tale”. Vi sporer altså her en global kohærens, men i forhold til det sidste afsnits lokale kohærens, slutter det med: ”Men ham skyldes det, at I er i Kristus Jesus, som er blevet visdom for os fra Gud, både retfærdighed og helligelse og forløsning, for at »den, der er stolt, skal være stolt af Herren,« som der står skrevet.” Et antonym til ordet ”visdom” er ”dårskab”, som afsnittet indledes med, og afsnittets logiske opbygning konkluderer altså slutteligt, at det, der i starten bliver beskrevet som ”dårskab”, ender med at blive vendt på hovedet og beskrevet som den ”visdom”, hvorved menigheden i Korinth er blevet frelst.

De fire distinkte tematiske underkategorier er altså lokalt kohærente, og i et globalt perspektiv har jeg allerede påpeget sætningskoblingerne og -forankringerne, der binder henholdsvis både andet og tredje og tredje og fjerde afsnit sammen. Hvis vi undersøger kapitlets verber og substantiver, kan vi med yderligere præcision bestemme dets globale kohærens. I alt er den totale forekomst af verber i kapitlet 144, hvilket svarer til 23,9 procent af det samlede tekstmateriale, hvorimod verberne i Romerbrevets første kapitel til sammenligning udgjorde 17,4 procent af teksten. De mest frekvente verber i 1. Korintherbrev er ud over ”er”/”være”/”var” (28 forekomster) ”blevet”/”blev”/”blive” (9 forekomster), ”har” (6 forekomster) og ”kaldet”/”kaldte” (5 forekomster).

Jeg har allerede belyst brugen af verbet ”kaldet”, og hvordan det går igen som et karakteristisk udtryk i både 1. Korintherbrev og Romerbrevet, men det er også med til at etablere tekstens globale kohærens i 1. Korintherbrevs første kapitel. I Romerbrevet optrådte ”kaldet” kun i den indledende hilsen, hvorimod vi ser verbet flere forskellige steder i teksten i 1. Korintherbrev; helt nøjagtigt i første, anden og fjerde tematiske underkategori. I vers 9 står der, at Gud ”kaldte jer til fællesskab med sin søn”, og i vers 24 og 26 står der henholdsvis ”for dem, der er kaldet, [...] prædiker vi Kristus som Guds kraft og Guds visdom” og ”tænk på, brødre, hvordan det var med jer selv, da I blev kaldet”. Både

første og anden tematiske underkategori kredser altså om, at menigheden i Korinth er *kaldet*, og i sin teologiske introduktion til korsets kraft forklarer Paulus, at det er et generelt perspektiv for enhver, som er kaldet, at de betragter ”ordet om korset” som et udtryk for ”Guds kraft”. Eftersom Paulus efterfølgende i vers 26 refererer til korinthernes egen kaldsoplevelse i forbindelse med dette teologiske postulat, kan vi konkludere, at den progressive opbygning af emnet vidner om en kohærent tekst, der omhandler sammenhængen mellem at være ”kaldet” og at forstå ”ordet om korset” som ”Guds kraft”.

I forhold til kapitlets verber, vil jeg på trods af, at ”forkynde” kun figurerer en enkelt gang i teksten, nævne, at dette må siges at være et særegent verbum i et komparativt øjemed. I vers 17 skriver Paulus, at ”Kristus sendte mig [...] for at forkynde evangeliet”, og udtrykket ”forkynde evangeliet/det evangelium” findes også i Romerbrevets første kapitel, hvorfor det må tilskrives at være et stilistisk parameter, som man kan spejle en tekst i, når man vil forsøge at sige noget om, hvorledes den respektive tekst kunne være en Paulus-tekst eller ej.

Jeg vil kort beskrive, hvordan kapitlets substantiver også bidrager til tekstens kohærens. Ved en optælling af substantiverne ser vi, at der er 78 forekomster af disse, hvilket svarer til 12,9 procent af alle ord i kapitlet, hvorimod substantiverne udgør 17,9 procent af alle ord i Romerbrevets første kapitel. De mest frekvente er ”visdom” (8 forekomster), ”dårskab” (6 forekomster) og ”verden” (6 forekomster). Specielt ”visdom”-forekomsterne fungerer i tredje og fjerde underkategori som sætningsforankringer, der skaber forbindelse mellem sætninger, der står længere fra hinanden. Et andet frekvent substantiv er ”broder”/”brødre”, som figurerer 4 gange i kapitlet: en gang i første tematiske underkategori, to gange i den tredje og en gang i den fjerde og sidste. I anden og fjerde tematiske underkategori bruges ordet alle tre gange i forbindelse med en direkte henvendelse til menigheden i Korinth og er samtidigt sætningsforankrende.

Vi kan altså konkludere, at det første kapitel i både 1. Korintherbrev og Romerbrevet er kohærente i lokalt og globalt perspektiv, og at de har en nogenlunde korresponderende opbygning, idet de begge starter med en indledende hilsen efterfulgt af en taksigelse og indeholder en teologisk eksposition. Jeg vil nu fortsætte til Hebræerbrevets første kapitel og analysere den komparativt i forhold til Romerbrevet og 1. Korintherbrev.

Hebræerbrevet i lyset af Romerbrevet og 1. Korintherbrev

Hebræerbrevets første kapitel består af 297 ord fordelt på 12 perioder forudsat den samme præmis som ved den hidtidige analyse, at kolon ikke på noget tidspunkt i teksten fungerer som periodemarkør. Det giver en gennemsnitlig periodelængde på 24,75 ord per periode, så hvis vi runder op til et helt tal, er gennemsnitlængden for en periode i kapitlet præcis den samme som i kapitlerne i de to foregående breve. 5 ud af de 12 perioder i kapitlet er længere end middelværdien, og den længste er på 44 ord, hvorfor den er 19 ord længere end gennemsnittet. Den korteste periode er på 12 ord og er altså 13 ord kortere end den gennemsnitlige periodelængde.

Betragter vi derimod brevets indledning, er der betydelig forskel på denne og på de to foregående breve. Der er ikke den samme introducerende hilsen med ”Fra Paulus” og med den direkte henvendelse ”Til Guds menighed i Korinth”/”Til alle Guds elskede i Rom”. I stedet begynder kapitlet på følgende vis:

Mangfoldige gange og på mangfoldige måder har Gud i fortiden talt til fædrene gennem profeterne, men nu ved dages ende har han talt til os gennem sin søn, hvem han har indsat som arving til alle ting, ved hvem han også har skabt verden. (vers 1-2)

Ovenstående er den længste periode i teksten, og gentagelsen af adjektivet ”mangfoldige” skaber et epanaforisk udtryk, hvilket som tidligere påvist er en sproglig figur, som også figurerer i de to første breve. Der er i alt 12 forekomster af ord med adjektivisk funktion, og det svarer til 4 procent af det samlede tekstmateriale, hvilket er forholdsvist overensstemmende med de to andre breve. I Romerbrevet udgør de 31 adjektiver 4,8 procent af teksten, og på trods af at jeg ikke foretog en nærmere analyse af adjektiverne i 1. Korintherbrev, vil jeg nævne her, at der i det brev er 22 forekomster af adjektiver, hvilket svarer til 3,6 procent af alle ord deri.

Men forsøger vi at klarlægge hvilke specifikke adjektiver, der figurerer i Hebræerbrevets første kapitel, ser vi, at 6 ud af de 8 forskellige adjektiver, som er at finde i teksten, er særegne for dette kapitel og ikke forekommer i de to andre breve første kapitel. De mest frekvente adjektiver i nærværende kapitel er ”mangfoldig”, ”højre”, ”høj” og ”mægtig”, der alle forekommer 2 gange hver. Af dem er kun ”mægtig” at finde ét sted i et af de andre breve; nemlig i vers 26 i 1. Korintherbrev.

Ikke en eneste gang i Hebræerbrevets første kapitel nævnes hverken ”Jesus” eller ”Kristus”, hvorimod ”Jesus” i det første kapitel nævnes 5 gange i Romerbrevet og 17 gange i 1. Korintherbrev, og ”Kristus” optræder henholdsvis 5 og 10 gange. Tilsammen giver det 37 forekomster af de to proprier i de to kapitler, hvorfor man med rimelighed kan forvente at støde på dem i en Paulus-tekst, hvilket altså ikke er tilfældet i Hebræerbrevet. Et andet ord, som heller ikke optræder i Hebræerbrevets første kapitel, er verbet ”forkynde”, hvilket jeg ud fra analyse af Romerbrevet og 1. Korintherbrev karakteriserede som et typisk ”Paulus-ord”.

I stedet for ”Jesus” eller ”Kristus” bruges især substantivet ”søn” 4 gange i teksten til at omtale Jesus, hvorfor det er det næstmest frekvente substantiv i teksten kun overgået af ”engel” (7 forekomster). I alt er der 64 substantiver i kapitlet, hvilket svarer til 21,5 procent af alle ordene heri. I Romerbrevet og 1. Korintherbrev udgør substantiverne som allerede nævnt henholdsvis 17,9 og 12,9 procent af teksternes ord, hvilket giver en gennemsnitlig procentsats på 15,4 procent, hvorfor der er en difference på 6,1 procentpoint mellem Hebræerbrevet og gennemsnittet af de to andre i forhold til substantivernes frekvens.

Der er i alt 31 præpositioner i kapitlet, hvorfor de udgør 10,4 procent af alle ord heri. Til sammenligning fylder præpositionerne som tidligere specificeret henholdsvis 14 og 11,4 procent i det første kapitel i Romerbrevet og 1. Korintherbrev. De mest frekvente i nærværende analyse er ”til” (10 forekomster), ”i” (5 forekomster), ”ved” og ”for” (begge 4 forekomster).

”For” optræder også som konjunkional 2 gange i kapitlet, og i alt er der 21 konjunktioner heri, hvilket svarer til 7 procent af alle ordene. Disse er i høj grad med til at skabe kohæsion i kapitlet. I Romerbrevet ligger procentsatsen for konjunktioner på 10 procent af det samlede tekstmateriale, og i 1. Korintherbrev er det 13,1 procent. Det giver en gennemsnitlig værdi på 11,55 procent for de to breve, hvorfor Hebræerbrevet afviger med 4,55 procentpoint i forhold til hvor stor en andel af ordene, som konjunktionerne gennemsnitligt udgør i de to andre tekster.

Forholder vi os udelukkende til ”for”, udgør det i Hebræerbrevets første kapitel 9,5 procent af alle konjunktionerne i teksten, og i Romerbrevet og 1. Korintherbrev udgør det henholdsvis 10,9 og 20,3 procent af alle konjunktioner. Men det er specielt forekomsten af ”for” som periodeindleder, der i denne analyses henseende er interessant, da

vi netop har konkluderet, at det har været et karakteristisk stiltræk i de første to breve. Dette fænomen forekommer en gang i Hebræerbrevets første kapitel i vers 5: ”For til hvem af englene har Gud nogen sinde sagt: Du er min søn, jeg har født dig i dag,” og man kan altså spore en vis form for korrespondens mellem alle tre breve på dette punkt. For at bestemme det præcise omfang af korrespondensen giver det mening at undersøge, hvor mange af de respektive perioder i hvert kapitel, der rent faktisk starter med ”for”. I Romerbrevet starter 6 ud af 26 perioder med ”for”, hvilket svarer til 23 procent. I 1. Korintherbrev starter 8 ud af 24 perioder med ”for”, hvilket svarer til 33 procent. I Hebræerbrevet starter 1 ud af 12 perioder med ”for”, hvilket svarer til 8 procent. Der er altså en markant forskel i forekomsten af perioder, der starter med det karakteristiske ”for”, hvor Romerbrevet og 1. Korintherbrev indeholder væsentligt flere af disse konstruktioner end Hebræerbrevet.

I forhold til tekstens substantiver kan vi konkludere, at der er 64 forekomster heraf, hvorfor de udgør 21,5 procent af den samlede ordmængde i kapitlet. I Romerbrevet er procentsatsen som bekendt 17,9 og i 1. Korintherbrev 12,9. I Hebræerbrevets første kapitel er de mest frekvente substantiver ”engel” (7 forekomster), ”søn” og ”hånd” (begge 3 forekomster). ”Søn” figurerer både i Romerbrevet og 1. Korintherbrev, men kun i Hebræerbrevet forekommer ”engel” og ”hånd”.

Så vi må i en eller anden grad kunne forvente, at disse substantiver er med til at konstituere kapitlets kohærens. Man kan kategorisere kapitlet i to: et indledende teologisk postulat (vers 1-4) og et efterfølgende bibelsk belæg med intertekstuelle referencer (vers 5-14). I alt forekommer der 7 intertekstuelle referencer fra vers 5 til 13, som udgør det, jeg kategoriserer som ”bibelsk belæg”. 6 af dem er fra Salmernes Bog og 1 er fra 2. Salmers Bog.

Mellem hver reference kommer forfatterens egen indskydelse, og for eksempel skriver han efter en reference til Salmernes Bog (vers 26-28 i kapitel 102): ”Til hvem af englene har han nogensinde sagt” (vers 13a), som efterfølges af en intertekstuel reference til det første vers i kapitel 110 i Salmernes Bog og lyder: ”Sæt dig ved min højre hånd, indtil jeg får lagt dine fjender som en skammel for dine fødder” (vers 13b i Hebræerbrevet kapitel 1). Uden at bevæge mig ud i en suggestiv fortolkning kan jeg ud fra disse sætningsforankringer, som især ”engel” og ”hånd” er, konkludere, at de skaber tekstsammenhæng og forbindelse mellem sætninger, der står længere fra hinanden. Selvom der findes

intertekstuelle referencer i alle tre breve, er der stor forskel på frekvensen heraf. Ud af de 14 vers, som udgør kapitel 1 i Hebræerbrevet, indeholder 50 procent af disse intertekstuelle referencer. I Romerbrevet er det blot 3,6 procent og i 1. Korintherbrev 6,5 procent.

Ud fra ovenstående vil jeg påstå, at man i forhold til den danske oversættelse af de tre breve ud fra et stilistisk synspunkt kan argumentere for, at det ikke er Paulus, der har skrevet Hebræerbrevet. Brevet ”mangler” den karakteristiske hilsen ”Fra Paulus” og det karakteristiske udtryk ”Nåde være med jer og fred fra Gud”, og det nævner hverken ”Jesus” eller ”Kristus” en eneste gang, hvilket som bevist er to meget frekvente proprier i de to andre breve. Hebræerbrevet ”mangler” også et afsnit med taksigelse, som figurerer i de to andre breve efter den indledende hilsen. Den gennemsnitlige periodelængde for alle tre breve er som dokumenteret omtrent den samme, men den længste periode i Hebræerbrevet på 44 ord er markant kortere end de længste perioder i Romerbrevet og 1. Korintherbrev, der er henholdsvis 81 og 70 ord lange. Uanset at alle tre kapitler rummer en kohæsiv og kohærent tekst, er Hebræerbrevet fattigt på perioder, der indledes med det karakteristiske ”for”. Og så har kapitlet markant flere intertekstuelle referencer, end der anvendes i de to andre breve. Alt i alt er min konklusion altså, at Hebræerbrevets første kapitel ikke bærer de samme afgørende karakteristika som det første kapitel i henholdsvis Romerbrevet og 1. Korintherbrev.

Litteraturliste

Bøger

- Ejrnæs, Bodil: *Skriftsynet igennem den danske bibels historie*, 1995, Museum Tusulanums Forlag
- Götzsche, Hans: *Der var engang en Mus. En bog om stil og stilistik*, andet udkast i PDF-version (modtaget i efteråret 2016 på 1. semester i kurset ”stilistisk”)
- Herbener, Jens-André P.: *Bibeloversættelse mellem konfession og videnskab*, 2004, C.A. Reitzel
- Herbener, Jens-André P.: *Teologi og Magt*, 2006, C.A. Reitzel
- Holmqvist, Hjalmar og Nørregaard, Jens: *Kirkehistorie I: Oldtid og Middelalder*, 1946 (3. udgave), J. H. Schultz Forlag
- Schwandt, John et al.: *The English-Greek Reverse Interlinear New Testament*, 2006 (28. udgave), Crossway

Internetsider

- <http://biblehub.com/greek/1063.htm> (besøgt 5/12/2017 11.56)
- <http://www.wycliffe.net/statistics> (besøgt 27/11/2017 12.06)

Bilag 1: Romerbrevets første kapitel

v1 Fra Paulus, Kristi Jesu tjener, kaldet til apostel, udset til at forkynde det evangelium, **v2** som Gud forud har lovet ved sine profeter i De hellige Skrifter, **v3** evangeliet om hans søn, Jesus Kristus, vor Herre, som menneske kommet af Davids slægt, **v4** i kraft af helligheds ånd stadfæstet som Guds søn med magt og væld, da han opstod fra de døde. **v5** Af ham har vi fået nåde og apostelkald til at føre mennesker i alle folkeslag til troslydighed, hans navn til ære. **v6** Blandt dem er også I, som er kaldet til at tilhøre Jesus Kristus.

v7 Til alle Guds elskede i Rom, som er kaldet til at være hellige.

Nåde være med jer og fred fra Gud, vor Fader, og Herren Jesus Kristus!

v8 Først og fremmest takker jeg min Gud ved Jesus Kristus for jer alle, fordi der i hele verden forkyndes om jeres tro. **v9** Gud, som jeg i min ånd tjener med evangeliet om hans søn, er mit vidne på, at jeg uophørligt nævner jer i mine bønner **v10** og altid beder om, at det med Guds vilje dog endelig må lykkes mig at komme til jer. **v11** For jeg længes efter at se jer, for at jeg kan give jer af Åndens gaver, så at I kan blive styrket, **v12** eller rettere: så at vi sammen kan opmuntres ved vor fælles tro, jeres og min. **v13** Og det skal I vide, brødre, at jeg tit har sat mig for at komme, men hidtil er jeg blevet forhindret. Jeg ville nemlig gerne høste nogen frugt også hos jer ligesom blandt de andre folkeslag. **v14** Både grækere og barbarer, både vise og uforstandige er jeg forpligtet over for. **v15** Derfor min iver efter også at forkynde evangeliet for jer i Rom.

v16 For jeg skammer mig ikke ved evangeliet; det er Guds kraft til frelse for enhver, som tror, både for jøde, først, og for græker. **v17** For i det åbenbares Guds retfærdighed af tro til tro – som der står skrevet: »Den retfærdige skal leve af tro.«

v18 For Guds vrede åbenbares fra himlen over al ugudelighed og uretfærdighed hos mennesker, der undertrykker sandheden med uretfærdighed. **v19** Det, man kan vide om Gud, ligger nemlig åbent for dem; Gud har jo åbenbaret det for dem. **v20** For hans usynlige væsen, både hans evige kraft og hans guddommelighed, har kunnet ses siden verdens skabelse og kendes på hans gerninger. De har altså ingen undskyldning. **v21** For de kendte Gud, og alligevel ærede og takkede de ham ikke som Gud; men deres tanker endte i tomhed, og de blev formørket i deres uforstandige hjerte. **v22** De hævdede at være vise, men blev tåber, **v23** og de skiftede den uforgængelige Guds herlighed ud med billeder i skikkelse af forgængelige mennesker, fugle, firbenede dyr og krybdyr.

v24 Derfor prisgav Gud dem i deres hjertes begær til urenhed, så at de indbyrdes vanærede deres legemer. **v25** De udskiftede Guds sandhed med løgnen og dyrkede og tjente skabningen i stedet for skaberen – han være lovet til evig tid! Amen.

v26 Derfor prisgav Gud dem til vanærende lidenskaber: Deres kvinder udskiftede den naturlige omgang med den naturstridige, **v27** og ligeså opgav mændene den naturlige omgang med kvinden og optændtes af deres begær efter hinanden; mænd levede skamløst med mænd og pådrog sig derved den straf for deres vildfarelse, som de fortjente.

v28 Fordi de ikke regnede det for noget værd at kende Gud, prisgav Gud dem til en forkastelig tankegang, så at de gjorde, hvad der ikke sømmer sig: **v29** De blev opfyldt af al slags uretfærdighed, ondskab, griskhed, usselhed; fulde af misundelse, blodtørst, stridslust, svig og ondsindethed; de løber med sladder, **v30** de bagtaler andre, hader Gud, farer frem med vold, er hovne og fulde af pral; de finder på alt muligt ondt, er ulydige mod deres forældre; **v31** de er uforstandige, upålidelige, ukærlige, ubarmhjertige. **v32** De ved, at Gud har bestemt, at lever man sådan, fortjener man at dø; alligevel lever de ikke bare selv sådan, men bifalder også, at andre gør det.

Bilag 2: 1. Korintherbrevs første kapitel

v1 Fra Paulus, kaldet til Kristi Jesu apostel ved Guds vilje, og vor broder Sosthenes.

v2 Til Guds menighed i Korinth, dem, der er helliget ved Kristus Jesus, kaldet til at være hellige, sammen med alle dem, der påkalder vor Herre Jesu Kristi navn på ethvert sted, deres og vores.

v3 Nåde være med jer og fred fra Gud, vor Fader, og Herren Jesus Kristus!

v4 Jeg takker altid min Gud for jer, for den nåde, som han har givet jer i Kristus Jesus. **v5** For i ham er I blevet rige på alt, på al tale og på al kundskab, **v6** eftersom vidnesbyrdet om Kristus er blevet grundfæstet hos jer, **v7** så I ikke mangler nogen nådegave, mens I venter på, at vor Herre Jesus Kristus skal åbenbares.

v8 Han vil også grundfæste jer til det sidste, så I ikke kan anklages på vor Herre Jesu Kristi dag. **v9** Trofast er Gud, som kaldte jer til fællesskab med sin søn, Jesus Kristus, vor Herre.

v10 Men jeg formaner jer, brødre, ved vor Herre Jesu Kristi navn, til at enes, så der ikke er splittelser iblandt jer, men så I holder sammen i tanke og sind. **v11** For Kloes folk har fortalt mig om jer, mine brødre, at I ligger i strid med hinanden.

v12 Jeg sigter til, at I siger hver sit: Jeg hører til Paulus, jeg til Apollos, jeg til Kefas, jeg til Kristus. **v13** Er Kristus da blevet delt? Var det måske Paulus, der blev korsfæstet for jer, eller blev I døbt til Paulus' navn? **v14** Jeg takker Gud for, at jeg ikke har døbt nogen af jer undtagen Krispus og Gajus, **v15** så at ingen kan sige, at I blev døbt til mit navn. **v16** Jo, Stefanus og hans hus har jeg også døbt; ellers ved jeg ikke af, at jeg har døbt nogen. **v17** For Kristus sendte mig ikke for at døbe, men for at forkynde evangeliet, dog ikke med talekunstens visdom, for at Kristi kors ikke skal blive til tom tale.

v18 For vel er ordet om korset en dårskab for dem, der fortabes, men for os, der frelses, er det Guds kraft **v19** – der står jo skrevet:

De vises visdom vil jeg ødelægge,
de kloges klogskab vil jeg tilintetgøre.

v20 Hvor er de vise henne, hvor er de skriftkloge, hvor er denne verdens kloge hoveder? Har Gud ikke gjort verdens visdom til dårskab? **v21** For da Gud i sin visdom ikke ville, at verden skulle kende ham gennem sin egen visdom, besluttede Gud at frelse dem, som tror, ved den dårskab, der prædikes om. **v22** For jøder kræver tegn, og grækere søger visdom, **v23** men vi prædiker Kristus som korsfæstet, en forargelse for jøder og en dårskab for hedninger; **v24** men for dem, der er kaldet, jøder såvel som grækere, prædiker vi Kristus som Guds kraft og Guds visdom. **v25** For Guds dårskab er visere end mennesker, og Guds svaghed er stærkere end mennesker.

v26 For tænk på, brødre, hvordan det var med jer selv, da I blev kaldet: I var ikke mange vise i verdslig forstand, ikke mange mægtige, ikke mange fornemme.

v27 Men det, som er dårskab i verden, udvalgte Gud for at gøre de vise til skamme, og det, som er svagt i verden, udvalgte Gud for at gøre det stærke til skamme, **v28** og det, som verden ser ned på, og som ringeagtes, det, som ingen ting er, udvalgte Gud for at gøre det, som er noget, til ingenting, **v29** for at ingen skal have noget at være stolt af over for Gud. **v30** Men ham skyldes det, at I er i Kristus Jesus, som er blevet visdom for os fra Gud, både retfærdighed og helligelse og forløsning, **v31** for at »den, der er stolt, skal være stolt af Herren,« som der står skrevet.

Bilag 3: Hebræerbrevets første kapitel

v1 Mangfoldige gange og på mangfoldige måder har Gud i fortiden talt til fædrene gennem profeterne, **v2** men nu ved dages ende har han talt til os gennem sin søn, hvem han har indsat som arving til alle ting, ved hvem han også har skabt verden. **v3** Han er Guds herligheds glans og hans væsens udtrykte billede, og han bærer alt med sit mægtige ord. Da han havde skaffet renselse for vore synder, tog han sæde ved den Højstes højre hånd i det høje, **v4** og han er blevet så meget mægtigere end englene, som det navn, han har arvet, overgår deres.

v5 For til hvem af englene har Gud nogen sinde sagt:

Du er min søn,
jeg har født dig i dag,

og et andet sted:

Jeg vil være hans fader,
og han skal være min søn?

v6 Og når han igen fører sin førstefødte ind i verden, siger han:

Alle Guds engle skal kaste sig ned for ham.

v7 Om englene hedder det:

Han gør sine engle til vinde
og sine tjenere til flammende ild,

v8 men til Sønnen:

Din trone, Gud, står til evig tid,
dit kongescepter er retfærdighedens scepter.

v9 Du elskede ret og hadede uret,
derfor har Gud, din Gud, salvet dig
med glædens olie frem for dine lige.

v10 Endvidere:

Du, Herre, grundlagde i begyndelsen jorden,
himlen er dine hænders værk.

v11 De går til grunde, men du består,
de slides alle op som klæder,

v12 du ruller dem sammen som en klædning.

De skiftes ud som klæder,
men du er den samme,
dine år får aldrig ende.

v13 Til hvem af englene har han nogen sinde sagt:

Sæt dig ved min højre hånd,
indtil jeg får lagt dine fjender
som en skammel for dine fødder?

v14 Alle engle er jo kun tjenende ånder, der sendes ud for at hjælpe dem, som skal arve frelsen.